

Dato: 12. juni 2023**Kontaktperson:**
Søren Vinsløv**Dir. tlf.:** 7996 6260**E-mail:** sv@vejen.dk

NOTAT

Skal der være de samme regler og skal alting gøres ens langs hele Kongeåen?

Dette spørgsmål har været fremme i forbindelse med Kongeåkomiteens arbejde med vandløbet. I dette notat er det søgt belyst hvorfor det måske alligevel ikke er hensigtsmæssigt.

Hvad er et vandløbsregulativ egentlig?

Ifølge ordbogen er et regulativ et "sæt af regler der tjener til at opretholde ordnede forhold på et (offentligt styret) område". Vandløbsloven og Bekendtgørelse om regulativer for offentlige vandløb giver en detaljeret beskrivelse af hvordan regulativet skal laves og hvad det skal indeholde. Overordnet er et vandløbsregulativ en sammenskrivning af det administrative grundlag, altså alle de allerede gældende bestemmelser for vandløbet og de dertil hørende anlæg, samt en beskrivelse af rettigheder og pligter for både myndigheder og brugere af vandløbet, specielt i forhold til vedligeholdelsen. Endelig skal regulativet vedlægges et bilag, som beskriver konsekvenserne af de bestemmelser, der er fastsat i regulativet, særligt for så vidt angår miljø- og afstrømningsmæssige forhold.

Vandløbsloven dikterer nogle overordnede bestemmelser, som er gældende for alle vandløb. Men det er også en såkaldt rammelov, dvs., at loven fastsætter en ramme, indenfor hvilken det enkelte byråd kan beslutte hvilke bestemmelser, der skal være gældende for det enkelte vandløb, bl.a. alt efter hvilket serviceniveau byrådet ønsker for vandløbets brugere og lodsejere. Det er netop i vandløbsregulativet, hvor denne ramme udfyldes.

Der kan altså godt være betydelig forskel på hvilke regler, der er gældende for to ellers sammenlignelige strækninger af samme vandløb, blot fordi strækningerne er beliggende i to forskellige kommuner, som altså alene er begrundet i, at der er forskellige serviceniveauer i de enkelte kommuner. Men ofte kan forskellige regler også være begrundet i forskellige fysiske forhold langs vandløbet. Fx er sejlads slet ikke tilladt i den øvre ende af Kongeåen (opstrøms sammenløbet med Andst Å) simpelthen fordi vandløbet er for lille til at sejlads kan forgå uden betydelig risiko for skader på vandløbet. Endelig kan øvrige administrative bestemmelser give anledning til forskelle i regler og administration af de enkelte dele af vandløbet. Fx er Kongeåen ca. fra Knagmølle til Grestedbro omfattet af en landskabsfredning, som sætter visse begrænsninger, som ikke nødvendigvis er gældende for den øvrige del af vandløbet, ligesom udpegningen som NATURA2000 område giver visse begrænsninger, som kun den øverste del af vandløbet ikke er omfattet af.

At forestille sig en situation, hvor præcis de samme regler og bestemmelser er gældende for hele den lange strækning af Kongeåen er således ikke muligt, og for så vidt heller ikke hensigtsmæssigt.

Det administrative grundlag for Kongeåen i dag

Før kommunalreformen i 2006/7 var størstedelen af Kongeåen optaget som Amtsvandløb i Ribe Amt. Der foreligger således et regulativ for de nederste ca. 50 km, hvor vandløbet ligger i de nuværende Vejen og Esbjerg Kommuner, som i hovedtræk stadig er gældende. Vejen Kommune har dog vedtaget et nyt fællesregulativ, som er gældende for alle vandløbene i Vejen Kommune. Der er således sket nogle mindre ændringer i bredejerforholdene (bl.a. bredde af arbejdsbæltet langs vandløbet m.v.).

De øverste knap 10 km af Kongeåen var før kommunalreformen beliggende i Vamdrup Kommune, nu Kolding Kommune. Vamdrup Kommunes regulativ for denne strækning er stadig gældende. Begge disse regulativer er såkaldte 1. generationsregulativer efter "Den Nye" vandløbslov fra 1982 (som jo altså slet ikke er så ny mere). Efter lovens vedtagelse udgav Miljøstyrelsen en vejledning for udarbejdelse og revision af vandløbsregulativer, som indeholdt et "standard"-regulativ. Og begge regulativer for Kongeåen er udarbejdet efter denne vejledning og med standardregulativet som skabelon. Det betyder faktisk, at langt de fleste bestemmelser er helt eller tilnærmelsesvis enslydende i de to regulativer.

Der er dog enkelte betydelige forskelle, udover den ovenfor beskrevet vedrørende sejlads, eksempelvis forpligtigelsen i forhold oprenset fyld for den enkelte bredejer. Vandløbslovens § 28 siger, at den grøde og det sand eller slam og andet, som oprenses fra vandløbet i forbindelse med vedligeholdelsen, er bredejerne og brugerne af ejendommene langs vandløbet pligtige til at modtage og udsprede eller om nødvendigt bortskaffe. Bestemmelsen er skrevet direkte ind i regulativet for den øverste del af Kongeåen, og således gældende for den del af vandløbet. Af det gamle amtsvandløbsregulativ fremgår det ligeledes, at ejere og brugere må tåle at modtage oprenset fyld (altså uden erstatning), men udspredding eller bortskaffelse sker som en del af vandløbets vedligeholdelse og udgiften hertil afholdes således af kommunen. I Vejen Kommunes fællesregulativ er dette ændret, så her gælder de samme bestemmelser som for den øverste del af Kongeåen. I praksis har dette dog ingen betydning, idet størstedelen af Kongeåens forløb i Vejen Kommune er omfattet af fredningen og her foretages således slet ingen oprensning.

Fremtidig regulativrevision

Efter det oplyste har Kolding Kommune til hensigt at påbegynde revision af regulativet for deres del af Kongeåen i løbet af de kommende par år. Esbjerg Kommune er også i gang med regulativrevision, men er startet i den nordlige del af kommunen og kommer formodentlig først til Kongeåen om mere end 5 år. I Vejen Kommune fortages revisionen af regulativerne dér hvor der sker betydelige ændringer af forholdene, fx i forbindelse med vandløbsrestaureringer eller vådområdeprojekter. Der er pt ingen konkrete og aktuelle projekter som omfatter kendte ændringer af de eksisterende forhold for Kongeåen i Vejen Kommune og således ingen planer om revision af regulativet for nuværende.

Det giver selvfølgelig mening, at der er en eller anden grad af konsensus i forhold til forvaltningen af grænseoverskridende vandløb som fx Kongeåen. Der er da også allerede et betydeligt samarbejde de enkelte kommuner imellem, i forhold til fx tilrettelæggelse og udførelse af grødeskæring og kontrol af vandløbets tilstand i de grænsenære områder, samt administration af sejladsbestemmelserne for vandløbet. Derudover er kommunerne faktisk forpligtiget til at samarbejde og foretage høringer hos hinanden inden der vedtages nye bestemmelser for vandløbet, herunder især i forbindelse med regulativrevision. Dette fremgår både af bekendtgørelsen om vandløbsregulativer, men også af vandløbslovens § 12a, som siger at: "Ændring af regulativer for offentlige vandløb, der gennemløber flere kommuner, kan kun ske under behørig hensyntagen til det samlede vandløbssystem."

Endelig skal vandløbsmyndighederne altid have vandløbslovens formålsparagraf for øje, når der fastsættes bestemmelser og regler for vandløb. Og formålsparagraffen siger jo, at vandløbene skal sikre den nødvendige afvanding, men samtidig skal der tages de nødvendige hensyn til natur og

miljø, altså en afvejning af interesserne ved og omkring vandløbet. For Kongeåen skifter landskabet og udnyttelsen heraf betydelig karakter ned langs vandløbet og således må det antages, at hensynet til de forskellige interesser vægtes forskelligt, alt efter hvor vi befinder os på vandløbsstrækningen, hvilket så også kan betyde forskelle i regler og bestemmelser. Så selvom det umiddelbart kan lyde som en selvfølge, at der bør gælde samme regler ved samme vandløb, kan der altså være mange gode grunde til, at det ikke nødvendigvis er tilfældet, som beskrevet ovenfor.

Koordinering af vedligeholdelsen af Kongeåen mellem Kolding, Vejen og Esbjerg kommuner

Vedligeholdelsen af et vandløb består i princippet af to forskellige arbejdsopgaver. Dels kontrol af vandløbets vandføringsevne eller størrelse er i overensstemmelse med gældende regler og bestemmelser (vandløbslovens § 27, stk. 1) samt eventuel opgaven med at tilvejebringe den nødvendige størrelse, hvis vandløbet er indsnævret. Dels terminsbestemt grødeskæring i sommerhalvåret (lovens § 27, stk. 2) og opsamling af den afskåret grøde (lovens § 27, stk. 3).

Umiddelbart efter kommunalreformen blev der indgået faste aftaler om hvem der gør hvad i forhold til ovenstående på grænsevandløbsstrækningerne.

Konkret er der mellem Kolding og Vejen kommuner indgået fast aftale om, at Vejen Kommune foretager den ovenfor nævnte kontrol af vandløbets vandføringsevne (Q/h-regulativ) på hele grænsevandløbsstrækningen og i øvrigt også på den ca. 1,2 km lange strækning opstrøms herfor, som er beliggende fuldt og helt i Kolding Kommune, 2-3 gange årligt. Kontrollen har ikke vist behov for egentlig oprensning af vandløbet mindst siden vedtagelsen af de gældende bestemmelser, dvs. de seneste knap 30 år.

Grødeskæring på hele grænsevandløbsstrækningen varetages af Vejen Kommune med grødeskærebåd.

Den tilsyneladende skæve fordeling af vedligeholdelsesbyrden for Kongeåen mellem Vejen og Kolding kommuner skyldes, at Kolding Kommune vedligeholder store dele af andre grænsevandløbsstrækninger.

Under normale omstændigheder har det ikke været nødvendigt med yderligere koordinering. I enkelte våde somre er der telefonisk indgået aftaler om timingen af skæringen, sådan at Vejen Kommune havde foretaget deres skæring inden skæringen blev foretaget i Kolding Kommunes del.

På grænsevandløbsstrækningen mellem Vejen og Esbjerg kommuner er der indgået fast aftale om at Vejen Kommune foretager grødeskæring opstrøms Villebøl Bro, mens Esbjerg Kommune skærer nedstrøms herfor. De respektive driftsafdelinger koordinerer internt fra år til år og i nødvendigt omfang timingen af skæringerne.

Der bliver ikke foretaget systematisk kontrol af vandløbets vandføringsevne eller størrelse, idet Kongeåen, som følge af Kongeåfredningen, er udlagt som naturvandløb på den konkrete strækning.